

Renata Raszevska-Skałeczka  
Uniwersytet Wrocławski

## Rola organizacji pozarządowych w działalności gospodarczej na przykładzie fundacji

### Pojęcie i typy organizacji pozarządowych – uwagi ogólne

Organizacje pozarządowe ze względu na rolę, jakie odgrywają w państwie, są uwarunkowane rozwojem społecznym, politycznym i gospodarczym współczesnych państw demokratycznych<sup>1</sup>. Będąc ważnym elementem systemu społecznego we współczesnych krajach demokratycznych, znajdują odzwierciedlenie w działaniach zmierzających do tworzenia społeczeństwa obywatelskiego. Wypada zaznaczyć, iż w krajach demokratycznych wysoko rozwiniętych termin „sektor organizacji pozarządowych” jest używany wymiennie z pojęciem „społeczeństwo obywatelskie”, a w polskim piśmiennictwie społeczeństwem obywatelskim określa się „zespół zachowań i instytucji społecznych funkcjonujących obok państwa w szerokim jego znaczeniu wraz z samorządem”<sup>2</sup>. W Polsce aktywność organizacji pozarządowych w zaspokajaniu potrzeb społecznych ma wielowiekową tradycję<sup>3</sup>. Jednak, przesłanką skłaniającą do podjęcia wskazanego zagadnienia nie jest udział polskich organizacji pozarządowych w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego czy relacje między sektorem publicznym i sektorem organizacji pozarządowych, lecz problematyka zakresu i roli trzeciego sektora – organizacji pozarządowych – w prowadzeniu działalności gospodarczej. Problem wydaje się ważny ze względu na odmienność stanowisk w doktrynie co do prowadzenia

---

<sup>1</sup> J. Blicharz, *Ewolucja współpracy organizacji pozarządowych z organami administracji publicznej w zaspokajaniu potrzeb zbiorowych mieszkańców*, AUW No 2775, „Przegląd Prawa i Administracji”, t. LXVII, Wrocław 2005, s. 7 i n.

<sup>2</sup> H. Izdebski, *Fundacje i stowarzyszenia. Komentarz, orzecznictwo, skrowidz*, Warszawa 1999, s. 7.

<sup>3</sup> Szerzej: J. Blicharz, *Udział polskich organizacji pozarządowych w wykonywaniu zadań administracji publicznej*, Kolonia Limited 2005, s. 11 i n.

działalności gospodarczej przez organizacje pozarządowe. Z chwilą rejestracji przez sąd fundacje i stowarzyszenia uzyskują osobowość prawną. Oznacza to, że stają się samodzielnym podmiotem prawnym i mogą nabywać prawa oraz zaciągać zobowiązania. Znaczna część z nich na mocy statutu zatwierdzonego przez sąd może prowadzić działalność gospodarczą. Taką możliwość dla fundacji wprowadza art. 5 ustawy o fundacjach, natomiast dla stowarzyszeń art. 2 ust. 3 ustawy Prawo o stowarzyszeniach. W przypadku działalności fundacji i stowarzyszeń powstaje problem odróżnienia działalności gospodarczej od statutowej. Nie zawsze statut określa, jakiego rodzaju działalność gospodarczą organizacja może prowadzić. Należy także wspomnieć, iż organizacje te nie są instytucjami dochodowymi. Nie oznacza to, że nie mogą prowadzić działalności gospodarczej<sup>4</sup>. W celach badawczych przedstawiam problematykę działalności gospodarczej na przykładzie fundacji.

W analizach funkcjonowania współczesnych demokracji o gospodarce rynkowej wychodzi się często z założenia występowania w nich trzech sektorów<sup>5</sup>. Pierwszy to sektor gospodarczy, na który składają się przedsiębiorcy. Zdecydowaną większość przedsiębiorców stanowią podmioty prywatne, bowiem przedsiębiorczość publiczna (państwowa, samorządowa) jest uważana za wyjątkową, a gdy chce się zachować pewien bezpośredni wpływ publiczny, coraz częściej przyjmuje się, że bardziej wskazana jest tzw. gospodarka mieszana, tzn. udział kapitałowy podmiotów publicznych obok podmiotów prywatnych. Szczególną cechą tego sektora jest jego zasadniczy motyw działania, całkowicie partykularny – uzyskanie zysku. Drugi dział to sektor władzy publicznej (państwowej oraz samorządu, przede wszystkim samorządu terytorialnego), który powinien być ukierunkowany na dobro wspólne i nie może mieć żadnych własnych interesów partykularnych. Poza szczególnie uzasadnionymi przypadkami sektor władzy nie powinien prowadzić działalności gospodarczej, dla której właściwy jest sektor przedsiębiorców<sup>6</sup>. Współczesne społeczeństwo obywatelskie nie mogłoby jednak funkcjonować, gdyby nie było trzeciego działu – sektora organizacji pozarządowych, z natury niepublicznego (jak sektor pierwszy), nastawionego jednak na cele zbiorowe, a nie czysto partykularne. Z tego też powodu za organizacje trzeciego sektora uważa się nienależące do sektora publicznego podmioty o celach niezarobkowych lub bardziej adekwatnie – nie działające w celu osiągnięcia zysku. Pierwsze określenie występuje w definicji stowarzyszenia (art. 2 Prawo o stowarzyszeniach)<sup>7</sup>, a drugie w Usta-

---

<sup>4</sup> J. Blicharz, *Status prawny organizacji pozarządowych w świetle ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie*, AUW No 2562, „Przegląd Prawa i Administracji”, t. LVIII, Wrocław 2004, s. 39.

<sup>5</sup> H. Izdebski, M. Kulesza, *Administracja publiczna. Zagadnienia ogólne*, Warszawa 2004, s. 315.

<sup>6</sup> *Ibidem*, s. 315.

<sup>7</sup> Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn.: Dz.U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 z późn. zm.).

wie z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych<sup>8</sup> oraz w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie<sup>9</sup>. Podstawowymi formami organizacji pozarządowych są, co wprost wynika z art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, omawiane stowarzyszenia<sup>10</sup> i fundacje<sup>11</sup>.

W literaturze polskiej funkcjonuje kilka terminów określających organizacje pozarządowe. Do najczęściej stosowanych należą organizacje typu *non-profit*, dobrowolne, niezależne, niekomercyjne itd. Organizacje te cechuje: formalna organizacja, niezależność od struktur państwowych, gospodarczych i samorządowych, działalność na rzecz dobra wspólnego oraz zakaz podziału zysku między członków organizacji<sup>12</sup>. Wyróżnione cechy wskazują na specyficzny charakter tej formy samoorganizacji społecznej. Podstawowy argument sprowadza się do stwierdzenia, iż celem organizacji pozarządowych nie jest przejmowanie władzy (chcą one pozostać jak sama nazwa wskazuje, organizacjami pozarządowymi), co nie przekreśla wzajemnej ich współpracy z organami administracji publicznej<sup>13</sup>. Ponadto organizacje pozarządowe kierują się zasadami i wartościami, do których zalicza się dobro wspólne, solidaryzm społeczny. Z tych względów ich działalność jest ukierunkowana na realizację celów pożytku publicznego.

Pojęcie organizacji pozarządowych (skrót ang. nazwy *non governmental organizations*) jest stosowane przez Organizację Narodów Zjednoczonych oraz inne międzynarodowe instytucje. Między innymi ze Stanów Zjednoczonych wywodzą się określenia organizacja *non-profit* oraz trzeci sektor<sup>14</sup>. Organizacja *non-profit* nie jest nastawiona na osiąganie zysku, lecz na zaspokojenie określonych potrzeb<sup>15</sup>. Określenie „trzeci sektor” ma odróżnić ten typ organizacji od dwu pozostałych sektorów, tj. instytucji państwowych (sektor I) i organizacji nastawionych na osiąganie zysku (II sektor)<sup>16</sup>. A zatem w zorganizowanym społeczeństwie da-

---

<sup>8</sup> Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2003 r., Nr 15, poz. 148 z późn. zm.).

<sup>9</sup> Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.). Na ten temat zob.: H. Izdebski, *op. cit.*, Krasnoblód 2004, s. 11.

<sup>10</sup> Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.

<sup>11</sup> Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jedn.: Dz.U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203 z późn. zm.).

<sup>12</sup> Por. S. Kantyka, *Samorządowa polityka społeczna*, Warszawa 2002, s. 203.

<sup>13</sup> Zob. K. Bandarzewski, *Uczestnictwo organizacji pozarządowych w realizacji i wykonywaniu zadań pomocy społecznej*, Casus 2003, nr 27, s. 28–36; J. Blicharz, *Prawna możliwość powierzania wykonywania zadań publicznych na drodze umownej organizacjom pozarządowym* (maszynopis, styczeń 2005 r.).

<sup>14</sup> Zob. A. Sargeant, *Marketing w organizacjach non profit*, Kraków 2004, s. 16 i n.

<sup>15</sup> Na temat roli i zadań organizacji *non-profit* zob. M. Dobrowolska, *Sektor publiczny we współczesnej gospodarce rynkowej*, [w:] *Studia z zakresu zarządzania publicznego*, Kraków 2001, s. 139 i n.

<sup>16</sup> L. Zacharko, *Współpraca samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi*, [w:] *Funkcjonowanie samorządu terytorialnego – doświadczenia i perspektywy*, pod red. S. Dolaty, t. I, Opole 1998, s. 232.

ją się wydzielić trzy sektory: 1) biznes – funkcjonuje opierając się na rynku i jego prawach, a podstawowym słowem jest zysk; 2) sektor publiczny, który tworzy i działa na podstawie prawa i może być utożsamiany z tym, co nazywamy państwem; 3) trzeci sektor, którego wyznacznikiem są realizowane wartości, a który jednoznacznie spaja społeczeństwo i sprzyja tworzeniu wspólnoty<sup>17</sup>. W państwach demokratycznych społeczeństwo jest zorganizowane w tzw. trzy sektory: administracja publiczna (rządowa i samorządowa), biznes i organizacje pozarządowe. Biznes kieruje się w swoim funkcjonowaniu rachunkiem ekonomicznym (maksymalizacja zysku i minimalizacja nakładów): produkuje dobra i tworzy podstawy materialne społeczeństwa. Sektor publiczny, opierając się na przepisach prawa, dba o właściwe funkcjonowanie państwa i jego struktur oraz różnorodnych instytucji. Trzeci sektor ma do spełnienia dwie ważne funkcje: 1) stwarza możliwość twórczej i pożytecznej aktywności jednych dla innych lub dla ogółu, 2) przez swoją pierwszą funkcję trzeci sektor może i powinien działać w taki sposób, aby ludzie czuli, że stanowią wspólnotę: czy to jako naród, czy jako mieszkańcy gminy, czy też jako grupa sąsiadów. Biznes dostarcza środki na finansowanie działalności organizacji pozarządowych, a sektor publiczny zapewnia prawne i organizacyjne możliwości działania<sup>18</sup>.

Dyskusje usiłujące wyjaśnić potrzebę istnienia organizacji pozarządowych doprowadziły do wykształcenia dwóch koncepcji teoretycznych<sup>19</sup>. W pierwszej uzasadnia się potrzebę urzeczywistnienia przez nie potrzeb społecznych na tych obszarach, na których oba sektory (publiczny i prywatny) nie chcą lub nie mogą sprostać wytyczonym działaniom. Według drugiej koncepcji organizacje pozarządowe są mechanizmami urzeczywistniania interesów wielu grup społecznych, stanowiąc alternatywną możliwość wobec sektora publicznego. W wysoko rozwiniętych krajach demokratycznych instytucje społeczeństwa obywatelskiego (przez które rozumie się na ogół zespół organizacji i instytucji społecznych funkcjonujących obok sektora publicznego) są określane jako trzeci sektor. Stanowi on, obok sektora publicznego i prywatnego, trzeci filar systemu społeczno-politycznego<sup>20</sup>.

Należy podkreślić, iż trzeci sektor to zbiorcza nazwa organizacji samorządowych. To określenie pochodzi z języka angielskiego i nawiązuje do podziału aktywności społeczno-gospodarczej nowoczesnych państw demokratycznych na trzy sektory. Według tej typologii pierwszy sektor to administracja publiczna, określaną niekiedy też jako sektor państwowy. Drugi sektor to sfera biznesu, czyli wszyst-

---

<sup>17</sup> Z. Lasocik, *Kilka uwag o roli organizacji pozarządowych w państwie demokratycznym*, Warszawa 1994, s. 4; E. Leś, *Kilka uwag o historii organizacji pozarządowych*, [w:] *Miejsce dla każdego*, Warszawa 1996.

<sup>18</sup> M. Bury, *Sektor organizacji pozarządowych w Polsce* ([www.eswip.elblag.pl](http://www.eswip.elblag.pl)); W. Toczycki, *Ustrojowe podstawy działania organizacji pozarządowych* ([www.eswip.elblag.pl](http://www.eswip.elblag.pl)).

<sup>19</sup> J. Blicharz, *Status prawny organizacji pozarządowych...*, s. 39–40.

<sup>20</sup> H. Izdebski, *Fundacje i stowarzyszenia. Komentarz, orzecznictwo, skrowidz*, Warszawa 1999, s. 7.

kie instytucje i organizacje, których działalność jest nastawiona na zysk, nazywany też sektorem prywatnym. Trzeci sektor to ogół prywatnych organizacji działających społecznie i nie dla zysku, czyli organizacje pozarządowe (organizacje *non-profit*). W potocznym rozumieniu organizacje pozarządowe to podmioty niezależne od administracji publicznej. Zwykle są to stowarzyszenia lub fundacje skupiające zarówno osoby fizyczne, jak i inne organizacje. Zakres i formy ich działania są bardzo różne. Najczęściej jednak zajmują się kulturą, ekologią, prawami człowieka, religią, nauką i techniką<sup>21</sup>.

Na uwagę zasługują również inne terminy uważane za równoznaczne: organizacje *non-profit*, bowiem nie działają dla zysku; organizacje wolontarystyczne (ochotnicze), ponieważ w większości opierają swą działalność na pracy ochotników; organizacje społeczne (obywatelskie), gdyż obszarem ich aktywności jest najczęściej szeroko rozumiana pomoc społeczna, ochrona zdrowia i edukacja, czyli działaniu dla dobra publicznego; trzeci sektor, ponieważ nie są tożsame ani z administracją publiczną (I sektor), ani biznesem (II sektor). W użyciu jest także skrót NGO (*non-governmental organization*)<sup>22</sup>. Ze względu na profil aktywności, organizacje pozarządowe można podzielić na następujące typy<sup>23</sup>:

- organizacje samopomocy – ich specyfika sprowadza się do tego, że działają na rzecz swoich członków, np. organizacje emerytów firmy X w miejscowości Y;
- organizacje opiekuńcze – świadczą usługi dla wszystkich, którzy tego potrzebują lub tylko dla pewnych kategorii osób, np. organizacja opieki nad dziećmi głuchymi;
- organizacje mniejszości reprezentujące interesy grup mniejszości, np. religijnych, wyznaniowych, narodowościowych itp.;
- organizacje przedstawicielskie – na ogół reprezentują interesy jakiejś społeczności, np. społeczny komitet mieszkańców;
- organizacje tworzone *ad hoc* – powstają dla przeprowadzenia określonej akcji;
- organizacje hobbystyczno-rekreacyjne – grupy osób zainteresowanych określoną sferą działalności, np. organizacja filatelistyczna;
- organizacje zadaniowe – często wykonują pewne funkcje zlecone przez władze, np. organizacja zajmująca się ochroną parku;
- organizacje „tradycyjne” – o szerokiej formule zarówno działalności, jak i osób, na rzecz których działają, np. organizacja harcerska, związek wyznaniowy.

Przegląd różnorodnych kryteriów charakteryzujących istotę organizacji pozarządowych nie wyczerpuje w pełni definicji tych organizacji. Podstawowe znaczenie dla prawidłowego ich określenia ma definicja prawna skonstruowana na

<sup>21</sup> [www.lpraca.gov.pl](http://www.lpraca.gov.pl) oraz [www.infoobywatel.gov.pl](http://www.infoobywatel.gov.pl); [www.osektorze.ngo.pl](http://www.osektorze.ngo.pl)

<sup>22</sup> [www.pozytek.gov.pl](http://www.pozytek.gov.pl)

<sup>23</sup> Z. Lasocik, *Kilka uwag o roli organizacji pozarządowych w państwie demokratycznym*, Centrum Informacji dla Organizacji Pozarządowych, BORDO, Warszawa 1994, s. 5.

gruncie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie<sup>24</sup>, w której „organizacjami pozarządowymi są, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia” (art. 3 ust. 2 tej ustawy). Organizacje pozarządowe charakteryzuje, jak wspomniano: formalny status, dobrowolność tworzenia i działania, działalność nie dla zysku, niezależność od państwa, działalność dla dobra wspólnego (członków lub klientów/adresatów swoich działań)<sup>25</sup>. Istotną kwestią z punktu widzenia definicji polskich organizacji pozarządowych jest określenie zakresu pojęcia działalności pożytku publicznego. W sensie prawnym działalność na rzecz pożytku publicznego oznacza działalność społecznie użyteczną, prowadzoną przez organizacje pozarządowe w sferze realizacji zadań publicznych.

Zakres podmiotowy definicji prawnej organizacji pozarządowych odnosi się zarówno do osób prawnych, jak i jednostek nieposiadających osobowości prawnej. W świetle przywołanego unormowania podstawowymi kategoriami organizacji pozarządowych są fundacje i stowarzyszenia. Pierwsze z nich są osobami prawnymi typu zakładowego (fundacyjnego), drugie zaś osobami prawnymi typu korporacyjnego (zrzeszeniowego)<sup>26</sup>. Różnicując te typy osób prawnych, podkreśla się, że substratem fundacji (zakładu) jest wyodrębniona masa majątkowa, natomiast substratem korporacji są ludzie. Pomimo zasadniczych różnic fundacje i stowarzyszenia mają wiele cech wspólnych. Obie te instytucje są instrumentem służącym do realizacji celów niegospodarczych, celów społecznie użytecznych. Mogą funkcjonować jako osoby prawne (fundacje samodzielne, stowarzyszenia rejestrowane) bądź jako jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (fundacje niesamodzielne, stowarzyszenia zwykłe)<sup>27</sup>.

Zgodnie z definicją ustawową organizacje pozarządowe to organizacje „nie działające w celu osiągnięcia zysku”<sup>28</sup>. Z przesłanką tą łączy się zakaz dystrybuowania zysków z prowadzonej działalności między członków organizacji lub jej założycieli i pracowników. Należy zauważyć, iż niekiedy przepisy szczególne przewidują pewne ograniczenia w zakresie swobody podejmowanej przez te organizacje działalności gospodarczej. Na przykład art. 2 ustawy Prawo o stowarzyszeniach<sup>29</sup> jako cechę niezbędną wymienia m.in. niezarobkowy charakter stowarzyszenia. Jednak na mocy art. 34 tej ustawy prowadzenie działalności

<sup>24</sup> Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r., Dz.U. Nr 96, poz. 873.

<sup>25</sup> M. Swora, *Organizacje pozarządowe a samorząd terytorialny (wybrane zagadnienia)*, [w:] *Administracja i prawo administracyjne u progu trzeciego tysiąclecia*, Łódź 2000, s. 457–458.

<sup>26</sup> Zob. H. Cioch, *Prawo fundacyjne*, Zakamycze 2005.

<sup>27</sup> J. Blicharz, *Status prawny organizacji...*, s. 42.

<sup>28</sup> Zob. M. Wyrzykowski (red.), *Podstawy prawne funkcjonowania organizacji pozarządowych*, Warszawa 1999.

<sup>29</sup> Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn.: Dz.U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 ze zm.).



gospodarczej przez stowarzyszenia jest dopuszczalne, pod warunkiem że zyski z tej działalności będą służyć finansowaniu ich statutowej działalności i nie będą przeznaczone do podziału między członków stowarzyszenia<sup>30</sup>.

Pewne ograniczenia dotyczące działalności gospodarczej odnoszą się także do fundacji. Z treści art. 5 ust. 5 ustawy o fundacjach<sup>31</sup> wynika, że fundacja może prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji jej celów. Ponadto fundacja musi dysponować odpowiednim kapitałem zakładowym niezbędnym do podjęcia działalności gospodarczej. Wypada również wspomnieć, iż prowadzenie działalności gospodarczej jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy tak stanowi statut (art. 5 ust. 1 ustawy). Gdy fundacja zamierza podjąć działalność gospodarczą już po wpisaniu do Krajowego Rejestru Sądowego, a postanowienia statutu nie uwzględniają takiej możliwości, podjęcie tej działalności jest możliwe w trybie zmiany statutu.

W literaturze przedmiotu spotka się rozbieżności stanowisk w kwestii prowadzenia przez organizacje pozarządowe działalności gospodarczej. Według C. Wiśniewskiego „połączenie działalności obliczonej na osiągnięcie zysku z działalnością bezdochodową w ramach tego samego podmiotu czyni często niemożliwym oddzielenie tych dwóch sfer aktywności”<sup>32</sup>. Dla takiego sposobu myślenia dominujące jest przekonanie, że w celu zachowania „czystości” konstrukcji organizacji bezdochodowej istnieje potrzeba wyeliminowania prowadzenia przez nią działalności gospodarczej<sup>33</sup>.

W rezultacie fundacja, przynajmniej w aktualnym stanie prawnym, i stowarzyszenie stanowią pewną formę prowadzenia działalności gospodarczej, oprócz tzw. działalności statutowej, i może, w razie prowadzenia działalności gospodarczej, być jednocześnie przedsiębiorcą<sup>34</sup>. Stowarzyszenie jest organizacją o charakterze niezarobkowym, tzn. dochód z działalności gospodarczej stowarzyszenia ma służyć działalności statutowej i nie może być przeznaczony do podziału między jego członków. Stowarzyszenia mogą prowadzić działalność gospodarczą we wszystkich dziedzinach, z pewnymi wyjątkami, które określa ustawa Prawo działalności gospodarczej<sup>35</sup>. Jeżeli fundacja chce prowadzić działalność gospodarczą, to musi dysponować kapitałem w wysokości co najmniej 1000 złotych. Kapitał na

---

<sup>30</sup> P. Sarnecki, *Prawo o stowarzyszeniach. Komentarz*, Zakamycze 2002, s. 76; J. Szreniawski, *Stowarzyszenia*, [w:] *Prawo administracyjne ustrojowe. Podmioty administracji publicznej*, pod red. J. Stelmasiaka, J. Szreniawskiego, Bydgoszcz–Łublin 2002, s. 227–230; B. Ciecierska, *Jak założyć stowarzyszenie* ([www.eswip.elblag.pl](http://www.eswip.elblag.pl)).

<sup>31</sup> Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jedn.: Dz.U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203; z 1997 r., Nr 121, poz. 769; z 2000 r., Nr 120, poz. 1268; z 2003 r., Nr 162, poz. 1568).

<sup>32</sup> C. Wiśniewski, *Tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych – wybrane problemy cywilnoprawne*, Głosa 1999, nr 4, s. 1.

<sup>33</sup> *Ibidem*.

<sup>34</sup> H. Izdebski, *Fundacje i stowarzyszenia...*, s. 22; J. Blicharz, *Przykład stowarzyszeń. Przykład fundacji*, [w:] *Prawo administracyjne*, pod red. J. Bocia, Kolonia Limited 2004, s. 174 i n.

<sup>35</sup> Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 z późn. zm.).

działalność gospodarczą nie może być wyższy niż połowa funduszu założycielskiego, czyli fundusz założycielski musi wynosić co najmniej 2000 złotych. Statut fundacji musi wyraźnie określać zakres i zasady działalności gospodarczej przez nią prowadzonej. Działalność ta może być prowadzona tylko w rozmiarach służących celom fundacji<sup>36</sup>.

Stowarzyszenia i fundacje to instytucje, które stanowią podstawowe formy samoorganizacji społeczeństwa obywatelskiego, a zarazem podstawowe typy organizacji pozarządowych. Mimo że stowarzyszenia i fundacje mogą mieć bardzo podobne cele, to jednak między tymi instytucjami istnieją istotne różnice co do formy powstania, organizacji i spraw gospodarczych. Stowarzyszenie to forma zrzeszenia się osób do osiągnięcia jakiegoś celu. Tymczasem przy tworzeniu fundacji najważniejszy jest majątek. Organizacje pozarządowe – stowarzyszenia i fundacje – mogą kilkoma różnymi sposobami zdobywać środki finansowe na realizację swojej działalności statutowej. Jednym z nich jest działalność gospodarcza. Z założenia działalność ta ma wypracować dochód (zysk), który ma być przeznaczony na pokrycie kosztów działalności statutowej<sup>37</sup>.

## Działalność gospodarcza fundacji na przykładzie Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego<sup>38</sup>

Fundacje są jedną z podstawowych form organizacji pozarządowych w Polsce. Cechą charakterystyczną jest niedochodowość celu, dla którego zostały ustanowione. Oznacza to konieczność przeznaczenia wszelkich dochodów uzyskiwanych przez fundację na osiągnięcie tego celu. Realizacja celów fundacji nie może przynosić dochodów ani samej fundacji, ani fundatorom. Fundacja działa na podstawie przepisów Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jedn.: Dz.U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203 z późn. zm.) oraz statutu fundacji. Statut fundacji powinien określać: nazwę, siedzibę, majątek, cele, zasady, formy i zakres jej działalności, skład i organizację zarządu, sposób powoływania oraz obowiązki i uprawnienia tego organu i jego członków. Statut może również zawierać inne postanowienia, w szczególności dotyczące prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej, dopuszczalności i warunków jej połączenia z inną fundacją, zmiany celu lub statutu. Zgodnie z ustawą fundacja podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). KRS został utworzony na podstawie art. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym.

---

<sup>36</sup> *Stowarzyszenie czy fundacja*. ESWIP ([www.eswip.elblag.pl](http://www.eswip.elblag.pl)).

<sup>37</sup> R. Comi, *Działalność gospodarcza organizacji pozarządowych* ([www.eswip.elblag.pl](http://www.eswip.elblag.pl)).

<sup>38</sup> Opracowano na podstawie Statutu Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego (stan prawny na dzień 6 kwietnia 2004 r.) oraz załącznika do statutu Fundacji w sprawie zakresu i zasad prowadzenia działalności gospodarczej – [www.fundacja.uni.wroc.pl](http://www.fundacja.uni.wroc.pl)



Z chwilą wpisania do rejestru fundacja uzyskuje osobowość prawną. Po zarejestrowaniu nowej fundacji w Krajowym Rejestrze Sądowym organizacja ta jest zobowiązana złożyć wniosek o wpis do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej. W ten sposób fundacja otrzyma numer REGON. Po jego uzyskaniu organizacja jest obowiązana złożyć wniosek o wpis numeru REGON do KRS.

Fundacja dla Uniwersytetu Wrocławskiego działa na obszarze całego kraju, a po uzyskaniu zezwoleń wymaganych prawem także na terenie innych państw. Celami fundacji określonymi w statucie są:

- 1) wspieranie działalności Uczelni, w szczególności jego działalności naukowo-badawczej;
- 2) podejmowanie działań na rzecz gospodarczego wykorzystania osiągnięć naukowo-badawczych Uniwersytetu Wrocławskiego;
- 3) upowszechnianie w kraju i zagranicą osiągnięć naukowo-badawczych, dydaktycznych i organizacyjnych Uniwersytetu Wrocławskiego.

Fundacja swoje cele realizuje przez:

- 1) inspirowanie i organizowanie ruchu społecznego sprzyjającego realizacji jej celów;
- 2) inicjowanie i pozyskiwanie pomocy finansowej i rzeczowej;
- 3) gromadzenie środków pieniężnych i rzeczowych uzyskiwanych z prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej;
- 4) przekazywanie swoich przychodów pieniężnych i rzeczowych na potrzeby Uczelni stosownie do dokonanych uzgodnień i zgodnie z wieloletnimi i rocznymi planami jej działalności;
- 5) współpracę ze środowiskami gospodarki, nauki i kultury w kraju i za granicą;
- 6) wspieranie działalności polskich placówek naukowych;
- 7) organizowanie i finansowanie:
  - konferencji, seminariów i zjazdów naukowych,
  - konkursów na prace naukowe,
  - stypendiów dla pracowników naukowych i studentów;
- 8) współpracę z krajowymi i zagranicznymi instytucjami naukowymi działającymi w zakresie objętym jej celem oraz z osobami fizycznymi wykazującymi zainteresowanie celem Fundacji.

Zgodnie z § 4 statutu Fundacji Uczelni, „Fundacja nie zastępuje w swej działalności instytucji państwowych w wypełnianiu ich zadań, a prowadzona przez nią działalność gospodarcza polegająca na wykorzystywaniu osiągnięć naukowych, technicznych, organizacyjnych i dydaktycznych Uniwersytetu Wrocławskiego nie może spowodować zmniejszenia dochodów własnych tej Uczelni”.

Majątek fundacji zgodnie z § 5 statutu Fundacji stanowi „fundusz założycielski oraz prawa i przedmioty majątkowe nabyte w czasie działalności statutowej, a w szczególności:

- 1) spadki, zapisy, darowizny, subwencje oraz inne przysporzenia majątkowe dokonane na rzecz Fundacji przez krajowe i zagraniczne osoby fizyczne i prawne,
- 2) dochody z prowadzonej w ramach Fundacji działalności gospodarczej,
- 3) wpływy ze zbiorów organizowanych przez Fundację,
- 4) odsetki bankowe,
- 5) inne wpływy i dochody”.

Jak wynika z art. 5 ust. 1 ustawy o fundacjach, statut fundacji „może zwierać również inne postanowienia, w szczególności dotyczące prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej”. Działalność gospodarcza Fundacji dla Uczelni określona w § 8 statutu Fundacji „może być prowadzona przez wyodrębnione jednostki organizacyjne (zakłady), bądź bezpośrednio przez samą fundację, działalność gospodarcza może polegać także na udziale w spółce. Fundacja prowadzi działalność gospodarczą z wykorzystaniem osiągnięć naukowych, technicznych, organizacyjnych i dydaktycznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Zaś dochody z działalności gospodarczej Fundacji przeznacza się na realizację celów statutowych i pokrycie kosztów działalności Fundacji. Zakres działalności gospodarczej (produkcyjnej, handlowej oraz usługowej), zasady organizacji oraz gospodarki finansowej i ewidencji określa załącznik do statutu Fundacji. Wartość środków majątkowych Fundacji przeznaczonych na działalność gospodarczą wynosi 1000 zł (jeden tysiąc złotych)”. Ustawodawca w art. 5 ust. 5 ustawy o fundacjach stanowi zastrzeżenie, iż: „Fundacja może prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji jej celów. Jeżeli fundacja ma prowadzić działalność gospodarczą, wartość środków majątkowych fundacji przeznaczonych na działalność gospodarczą nie może być mniejsza niż 1000 złotych”.

Zakres i zasady prowadzenia działalności gospodarczej Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego, określony w statucie i w załączniku do statutu fundacji, obejmuje:

1. Działalność produkcyjną, a w szczególności wytwarzanie:
  - a) pomocy naukowych, takich jak sprzęt pomiarowy i doświadczalny, materiałów pomocniczych do badań, próbki okazowe z dziedziny chemii, geologii, biologii, biochemii i innych nauk;
  - b) materiałów pomocniczych oraz pomocy dydaktycznych na nośnikach magnetycznych, planszach, fotografiach i przeźroczach;
  - c) wyrobów chemicznych, takich jak odczynniki, komponenty, środki ochrony roślin, nawozy;
  - d) produktów technicznych, jak filtry do oczyszczania wody i ich elementy, rury filtracyjne do stacji uzdatniania, drobnych elementów wyposażenia stacji badań geologicznych i wierceń;
  - e) sprzętu elektronicznego i części do sprzętu elektronicznego, w tym aparatury naukowej i pomiarowej, sprzętu wideofonicznego i mikrokomputerowego wraz z osprzętem i wyposażeniem, a także sprzętu odbiorczego TV i TVSAT;

f) kompletnych zestawów i elementów wyposażenia sal audiowizualnych, laboratoriów językowych itd.

2. Działalność usługową, a w szczególności świadczenie usług w zakresie:

a) opinii, ekspertyz, konsultacji we wszystkich uprawianych w Uniwersytecie Wrocławskim dyscyplinach naukowych;

b) prac badawczych w dziedzinach i specjalnościach uprawianych w Uniwersytecie Wrocławskim;

c) opracowania ekspertyz, dokumentacji, wycen dzieł sztuki i książek, zwłaszcza starodruków i rękopisów;

d) doradztwa i opiniowania w sprawach organizacyjnych, wdrożeń osiągnięć naukowo-technicznych itd.;

e) doradztwa informatycznego, m.in. instalowania mikrokomputerów i komputerów, sieci, systemów wielodostępnych, tworzenia oprogramowania i systemów na zlecenia indywidualne;

f) przetwarzania danych i wykonywania obliczeń na zlecenia, wynajem komputerowej mocy obliczeniowych;

g) organizacji kursów przygotowawczych do matury, kursów przygotowawczych do egzaminów na studia oraz innych szkoleń;

h) organizacji zajęć sportowych dla studentów Uniwersytetu Wrocławskiego oraz kursów, szkoleń i wykładów w zakresie dyscyplin uprawianych na Uczelni;

i) działalności wydawniczej i poligraficznej – w pełnym cyklu edytorskim i produkcyjnym, usługi kserograficzne i introligatorskie – także dotyczące renowacji starodruków;

j) wykonywania prac remontowo-budowlanych, a także prac konserwatorskich i napraw w pełnym zakresie czynności budowlanych, instalacyjnych itd.;

k) serwisu wyrobów wytwarzanych przez Fundację, naprawy mechanicznego i elektronicznego sprzętu biurowego, TV, TVSAT, mikrokomputerowego i jego wyposażenia;

l) usług promocyjnych sprzętu i wyposażenia innych dostawców zgodnie z zawartymi odrębnie porozumieniami;

ł) usług hotelarskich i gastronomicznych;

m) działalności kulturalnej.

3. Działalność handlową, a w szczególności:

a) obrót sprzętem, materiałami i urządzeniami wytworzonymi w trakcie działalności produkcyjnej Fundacji;

b) sprzedaż wyrobów wytwarzanych przez Fundację;

c) obrót wyrobami pamiątkarskimi, ozdobami i symbolami Wrocławia i Uniwersytetu Wrocławskiego, książkami, broszurami i innymi wydawnictwami;

d) obroty z tytułu udostępnienia pomieszczeń zabytkowych dla celów zwiedzania lub na inne uzgodnione cele.

4. Udział w spółkach handlowych i cywilnych.

Organizacja działalności gospodarczej Fundacji sprowadza się do tego, iż prowadzi ona działalność gospodarczą bezpośrednio lub za pośrednictwem wyodrębnionych zakładów, a także przez udział w spółkach. Zakłady są wyodrębnione na zasadach samofinansowania w ramach posiadanych przez nie środków własnych. Zakłady są jednostkami organizacyjnymi Fundacji i podlegają Zarządowi Fundacji. Decyzję o ustanowieniu zakładu, powołaniu i odwołaniu jego kierownika podejmuje Zarząd Fundacji. Decyzję o likwidacji zakładu podejmuje Zarząd Fundacji, który powołuje likwidatorów i sprawuje nadzór nad ich działalnością. Kierownik zakładu jest pełnomocnikiem Zarządu upoważnionym do wszelkich czynności związanych z kierowaniem zakładem. Do zbycia majątku trwałego lub jego obciążenia, w szczególności do zbycia lub obciążenia nieruchomości, potrzebne jest odrębne, szczególne pełnomocnictwo Zarządu Fundacji. Zakres działania zakładu oraz szczegółowy zakres uprawnień i obowiązków kierownika zakładu określa regulamin organizacyjny zakładu uchwalony przez Zarząd Fundacji.

Fundacja prowadzi działalność gospodarczą według opracowanych planów. Działalność gospodarcza powinna zapewniać pełny zwrot poniesionych nakładów oraz – po opodatkowaniu podatkiem dochodowym – zysk przeznaczony na finansowanie działalności statutowej Fundacji, a także zapewniać tworzenie funduszu rozwoju niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej. Wielkość zatrudnienia, zasady wynagradzania i wielkość środków na wynagrodzenia określa Zarząd Fundacji. Na Fundacji i jej zakładach ciąży obowiązek ustalenia, poboru i wpłaty na rachunek właściwego urzędu skarbowego w trybie i terminach przewidzianych ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych zaliczki na poczet należnego podatku dochodowego od osób fizycznych z tytułu wynagrodzeń wypłaconych swoim pracownikom, a także w innych przypadkach przewidzianych ww. ustawą jak również składek na ubezpieczenia społeczne. Składniki majątku trwałego wykorzystywane w działalności gospodarczej podlegają amortyzacji zgodnie z zasadami określonymi przez przepisy prawa bilansowego. Dochody uzyskane ze sprzedaży lub likwidacji środków trwałych wykorzystywanych w działalności gospodarczej powiększają podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym. Fundacja jest podatnikiem podatku od towarów i usług. Na Fundacji ciąży obowiązek prowadzenia ewidencji właściwej dla opodatkowania tym podatkiem, służącej ustalaniu kwot należnego i naliczonego podatku od towarów i usług. Wynik działalności gospodarczej Fundacji podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym według zasad obowiązujących osoby prawne. Zysk do podziału przeznacza się na wpłaty, na realizację jej celów statutowych, fundusz rozwoju i inne fundusze. Fundusz rozwoju tworzony z zysku ulega zwiększeniu o odpisy amortyzacyjne środków trwałych w całości, a także o dochody ze sprzedaży środków trwałych. Decyzje dotyczące przedsięwzięć inwestycyjnych finansowanych z funduszu rozwoju podejmuje Zarząd Fundacji. Gospodarka finansowa i ewidencja księgowa działalności gospodarczej Fundacji i jej zakładów jest prowadzona

według zasad określonych ustawą o rachunkowości i przepisami prawa bilansowego<sup>39</sup>.

Wymogi dotyczące podejmowania działalności gospodarczej przez fundacje wskazują<sup>40</sup>, że fundacja zgodnie z art. 5 ust.1 i art. 11 ust. 1 ustawy o fundacjach może prowadzić działalność gospodarczą tylko w zakresie i na zasadach określonych w statucie. Działalność gospodarcza może być prowadzona tylko w ramach służących celom fundacji (art. 5 ust. 5 ustawy), nie powinna zatem, co ma miejsce w wielu stowarzyszeniach, a miało też miejsce w wielu fundacjach, nabrać w praktyce charakteru samoistnego (Sąd Najwyższy stwierdził jednak, że dopiero w trakcie realizacji celu statutowego oraz po podjęciu przez fundację faktycznej działalności gospodarczej staje się możliwa ocena, czy przestrzegane są granice działalności gospodarczej określone w art. 5 ust. 5 ustawy o fundacjach – postanowienie z 12 lutego 2002 r., ICKN 1568/99). Fundacja musi dysponować kapitałem niezbędnym do podjęcia działalności gospodarczej, a mianowicie musi przeznaczyć na ten cel co najmniej 1000 złotych (art. 5 ust. 5 ustawy o fundacjach).

Sąd rejestrowy wprowadził w swoim orzecznictwie dalsze wymogi wynikające z jego interpretacji przepisów ustawy o fundacjach. W szczególności sąd przyjął, że przedmiot działalności gospodarczej nie może pokrywać się, nawet częściowo, z przedmiotem działalności statutowej, określonym przez cel fundacji i sposób realizacji tego celu – wymóg ten jest sprzeczny z ogólnie przyjmowaną w krajach OECD czy Unii Europejskiej zasadą, że jeżeli organizacja pozarządowa może w ogóle prowadzić działalność gospodarczą, to powinna to robić w zakresie związanym z jej działalnością statutową (*aim-oriented business activities*). Konieczne jest jednak podkreślenie, że w postanowieniu z 30 listopada 2000 r. (I CKN 886/98 – OSNC 2001, poz. 9) Sąd Najwyższy zajął w tej materii stanowisko znacznie mniej katerygiczne niż dotychczas, co oznacza początek nowej linii orzecznictwa. Sąd stwierdził mianowicie, że „akcent trzeba kłaść nie na treść postanowień statutowych, lecz na ich praktyczną realizację, przy czym chodzić powinno jedynie o zachowanie akcesoryjności czy też subsydiarności działalności gospodarczej względem działalności celowej (statutowej)”, a dotychczasowe stanowisko „w rzeczywistości oznacza wprowadzenie do postępowania dotyczącego rejestru pozaustawowego kryterium w postaci wymagania, ażeby rodzaje i zakresy działalności statutowej i gospodarczej fundacji były w sposób zasadniczy i diametralny zróżnicowane oraz wyraźnie rozdzielone”. Stanowisko to Sąd Najwyższy potwierdził w postanowieniu z 7 maja 2002 r. (I CKN 162/00).

Przedmiot działalności gospodarczej powinien być jasno sprecyzowany i nie może pokrywać się, nawet częściowo, z przedmiotem działalności fundacji. Trzeba mieć na uwadze stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu

---

<sup>39</sup> Załącznik do statutu Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego w sprawie zakresu i zasad prowadzenia działalności gospodarczej.

<sup>40</sup> H. Izdebski, *op. cit.*, Krasnoblód 2004, s. 62–63.

z 7 maja 2002 r., zgodnie z którym nie ma bezwzględnego wymogu skonkretyzowania przedmiotu działalności gospodarczej w akcie fundacyjnym lub statucie, bowiem dopuszczalne jest ustanowienie w statucie samej zasady, a wówczas o przedmiocie tej działalności zadecyduje statutowo właściwy organ fundacji. Działalność gospodarcza ma charakter pomocniczy (akcesoryjny) wobec działalności statutowej. Prowadzenie działalności gospodarczej przez organizacje pozarządowe „nie może być głównym celem działania organizacji pozarządowych, lecz jedynie środkiem umożliwiającym im prowadzenie głównej działalności nakierowanej na realizację celów społecznie użytecznych. Istotne jest rozgraniczenie tej działalności gospodarczej, która jest zgodna z postanowieniami statutowymi i takich inicjatyw, które temu służą”<sup>41</sup>.

## Bibliografia

- Bandarzewski K., *Uczestnictwo organizacji pozarządowych w realizacji i wykonywaniu zadań pomocy społecznej (wybrane zagadnienia)*, Casus 2003, nr 27.
- Blicharz J., *Organizacje społeczne wykonujące funkcje administracji publicznej. Przykład stowarzyszeń. Przykład Fundacji, Organizacje pożytku publicznego*, [w:] *Prawo administracyjne*, pod red. J. Bocia, Kolonia Limited 2004.
- Blicharz J., *Status prawny organizacji pozarządowych w świetle ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie*, AUW No 2562, „Przegląd Prawa i Administracji”, t. LVIII, Wrocław 2004.
- Blicharz J., *Ewolucja współpracy organizacji pozarządowych z organami administracji publicznej w zaspokajaniu potrzeb zbiorowych ludności*, AUW No 2775, „Przegląd Prawa i Administracji”, t. LXVII, Wrocław 2005.
- Blicharz J., *Prawna możliwość powierzania wykonywania zadań publicznych na drodze umownej organizacjom pozarządowym* (maszynopis, styczeń 2005 r.).
- Blicharz J., *Udział polskich organizacji pozarządowych w wykonywaniu zadań administracji publicznej*, Kolonia Limited 2005.
- Brunka M., *Organizacja pozarządowa*, [w:] *Słownik Samorządu Terytorialnego*, pod red. B. Kumorka, Zielona Góra 2003.
- Bury M., *Sektor organizacji pozarządowych w Polsce*, *Pozarządowiec on line* (www.eswip.elblag.pl).
- Ciecielska B., *Jak założyć stowarzyszenie* (www.eswip.elblag.pl).
- Cioch H., *Prawo fundacyjne*, Zakamycze 2005.
- Comi R., *Działalność gospodarcza organizacji pozarządowych*, *Pozarządowiec on line* (www.eswip.elblag.pl).
- Dobrowolska M., *Sektor publiczny we współczesnej gospodarce rynkowej*, [w:] *Studia z zakresu zarządzania publicznego*, pod red. J. Hausnera, Kraków 2001.
- Izdebski H., *Fundacje i stowarzyszenia. Komentarz, orzecznictwo, skorowidz*, Warszawa 1999.
- Izdebski H., *Fundacje i stowarzyszenia. Komentarz, orzecznictwo, skorowidz*, Krasnobród 2004.
- Izdebski H., Kulesza M., *Administracja publiczna. Zagadnienia ogólne*, wyd. 3 rozszerzone, LIBER, Warszawa 2004.
- Kantyka S., *Samorządowa polityka społeczna*, Warszawa 2002.
- Kiljan K., *Organizacje pożytku publicznego i formy ich działania*, [w:] *Jednostka, państwo, administracja – nowy wymiar*, pod red. E. Ury, Rzeszów 2004.

---

<sup>41</sup> J. Blicharz, *Status prawny organizacji...*, s. 43.



- Lasocik Z., *Kilka uwag o roli organizacji pozarządowych w państwie demokratycznym*, Centrum Informacji dla Organizacji Pozarządowych, BORDO, Warszawa 1994.
- Leś E., *Organizacje non-profit*, „Społeczeństwo Otwarte” 1996, nr 4.
- Fundowicz S., *Fundacje publiczne*, [w:] *Prawo administracyjne ustrojowe. Podmioty administracji publicznej*, pod red. J. Stelmasiaka, J. Szreniawskiego, Bydgoszcz–Łublin 2002.
- Organizacje pozarządowe* ([www.ngo.pl](http://www.ngo.pl); [www.infoobywatel.gov.pl](http://www.infoobywatel.gov.pl)).
- Organizacja pozarządowa* ([www.lpraca.gov.pl](http://www.lpraca.gov.pl)).
- Organizacje non-profit atrakcyjnym partnerem dla biznesu*, Forum Odpowiedzialnego Biznesu ([www.fob.org.pl](http://www.fob.org.pl)).
- Organizacje pozarządowe* ([www.mps.gov.pl](http://www.mps.gov.pl)).
- Organizacje pozarządowe. Definicje* ([www.ngo.pl](http://www.ngo.pl); [www.osektorze.ngo.pl](http://www.osektorze.ngo.pl)).
- Podstawowe pojęcia dotyczące III sektora* ([www.pozytek.gov.pl](http://www.pozytek.gov.pl)).
- Sargeant A., *Marketing w organizacjach non profit*, Kraków 2004.
- Sarnecki P., *Prawo o stowarzyszeniach. Komentarz*, Zakamycze 2002.
- Stowarzyszenie czy fundacja*, ESWIP ([www.eswip.elblag.pl](http://www.eswip.elblag.pl)).
- Swora M., *Organizacje pozarządowe a samorząd terytorialny (zagadnienia wybrane)*, [w:] *Administracja i prawo administracyjne u progu trzeciego tysiąclecia*. Materiały z Konferencji Naukowej Katedr Prawa i Postępowania Administracyjnego, Łódź 2000.
- Szreniawski J., *Stowarzyszenia*, [w:] *Prawo administracyjne ustrojowe. Podmioty administracji publicznej*, pod red. J. Stelmasiaka, J. Szreniawskiego, Bydgoszcz–Łublin 2002.
- Toczyski W., *Ustrojowe podstawy działania organizacji pozarządowych*, Pozarządowiec on line ([www.eswip.elblag.pl](http://www.eswip.elblag.pl)).
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie – najczęściej zadawane pytania (FAQ) – [www.lpraca.gov.pl](http://www.lpraca.gov.pl).
- Wiśniewski C., *Granice wolności tworzenia i funkcjonowania organizacji pozarządowych ze względu na formy prawno-organizacyjne*, [w:] *Podstawy prawne funkcjonowania organizacji pozarządowych*, pod red. M. Wyrzykowskiego, Warszawa 1999.
- Wiśniewski C., *Tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych – wybrane problemy cywilnoprawne*, Głosa 1999, nr 4.
- Zacharko L., *Współpraca samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi*, [w:] *Funkcjonowanie samorządu terytorialnego – doświadczenia i perspektywy*, t. I, pod red. S. Dolaty, Opole 1999.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.).
- Ustawa z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn.: Dz.U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jedn.: Dz.U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203 z późn. zm.).
- Statut Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego we Wrocławiu ([www.fundacja.uni.wroc.pl](http://www.fundacja.uni.wroc.pl)).
- Załącznik do statutu Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego w sprawie zakresu i zasad prowadzenia działalności gospodarczej ([www.fundacja.uni.wroc.pl](http://www.fundacja.uni.wroc.pl)).

## The Role of Non-Governmental Organizations in an Enterprise on the Example of a Foundation

### Summary

The role of non-governmental organizations in an enterprise seems to be an important issue due to the difference in the information on running an enterprise by the foundations and associations, which are provided in literature. In the case of non-governmental enterprise organizations there seems to

be a problem in the differentiation between an enterprise and charter enterprise. The charter not always states the type of enterprise an organization may be running. The non-governmental organizations are not profit-making institutions (they are not primarily focused on commerce). This, however, does not mean that these organizations may not run an enterprise. Even though associations and foundations may have very similar aims, there are important difference between these institutions, such as the way they are formed, their organization and the economic matters. Associations and foundations may use various ways to receive funds for their charter enterprise. One of these ways is through an enterprise, which should provide an income (profit) covering the costs of a charter enterprise. The aim of this paper is to clarify the matter of an enterprise on the example of a foundation. The later is based on an Act pertaining to foundations and foundation charter. The foundation charter should determine the name of the foundation, its headquarters, property, aims and principles, the forms and scope of activity, the make-up, the way of appointment and organization of the board, as well as the responsibilities and powers of the authority and its members. The charter may also comprise of other resolutions, such as the running of an enterprise by the foundation, the admissibility of merging with another foundation and its terms, the changes in its aims or charter.